

NATALIA LAZĂR¹, ROMÂNIA

Cuvinte cheie: patrimoniu cultural, Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial, Tezaur Uman Viu, Țara Oașului, proiecte.

Direcții de abordare a patrimoniului cultural imaterial

Rezumat

În contextul anului 2018, *an european al patrimoniului cultural*, cu accent pe respectul pentru trecut și responsabilitate pentru viitor, pe potențialul patrimoniului de generare a unei dezvoltări economice și sociale sustenabile și durabile, problematica patrimoniului este din ce în ce mai prezentă, nu doar în rândul specialiștilor, ci și în spațiul public.

Patrimoniul cultural este parte componentă a vieții cotidiene, fiind recognoscibil în variantele sale patrimoniu natural, patrimoniu tangibil (imobil și mobil), patrimoniu intangibil sau imaterial și patrimoniu digital. Valorile, principiile și ideile integrate în patrimoniul cultural național și în cel european reprezintă o sursă transgenerațională de memorie, de identitate și dialog intercultural, o resursă colectivă preluată de la predecesori, ce se impune a fi conservată și gestionată durabil. Doar astfel ne putem asuma prezentul și putem clădi responsabil și durabil un viitor bazat pe respectul pentru trecut.

O problemă deosebit de actuală în peisajul cultural național o reprezintă salvagardarea patrimoniului cultural imaterial, în acest sens relevante fiind elementele românești introduse în Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Intangibil al Umanității: ritualul Călușului, doina, tehnici legate de ceramica tradițională de Horezu, colindatul de ceată bărbătească, jocul fecioresc, tehnicile tradiționale de realizare a scoarței (covoarelor) și măștișorul, respectiv programul Tezaure Umane Vii.

---

¹ Centrul Universitar Nord Baia Mare, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, România.

Keywords: cultural heritage, the List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, Living Human Treasures, Oas land, projects.

Trends in the Approach of the Intangible Cultural Heritage

Summary

In the context of 2018 as the *European Year of Cultural Heritage*, there is an emphasis on both the respect for the past and the responsibility for the future, and on the potential of the heritage to generate sustainable economic and social development. Thus, the issue of cultural heritages increasingly present, not only amongst professionals, but also in the public space.

Cultural heritage is part of the everyday life, under its different aspects: natural heritage, tangible heritage (both immobile and mobile), intangible heritage and digital heritage. The values, principles and ideas embodied by the national and European cultural heritage are a transgenerational source of memory, identity and intercultural dialogue, a collective resource adopted from the predecessors, that must be preserved and managed sustainably. This is the only way can we assume the present and build a responsible and sustainable future grounded in the respect for the past.

In our national cultural landscape, an issue of outstanding importance is the safeguarding of intangible cultural heritage. In this sense, it is worth mentioning the Romanian elements introduced in the List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity: the ritual of Căluș, the doina, Craftsmanship of Horezu ceramics, Men's group Colindat/ Christmas time ritual, Lad's dances in Romania, Traditional wall-carpet craftsmanship in Romania and in the Republic of Moldova, Cultural Practices Associated to the 1st of March, and the programme of Living Human Treasures.

Direcții de abordare a patrimoniului cultural imaterial

Anul 2018 a fost pus sub semnul patrimoniului, fiind denumit *anul european al patrimoniului cultural*², cu accent pe respectul pentru trecut și grijă și responsabilitate pentru următoarele generații, pe potențialul patrimoniului de generare a unei dezvoltări economice și sociale sustenabile și durabile. „Primul An European dedicat patrimoniului cultural își propune să aducă în centrul atenției publice istoria și valorile europene și să întărească, totodată, sentimentul identității naționale și pe cel al unității europene.”³

Patrimoniul cultural trebuie perceput ca un element fundamental al identității noastre locale, naționale și europene, protejarea acestuia fiind o responsabilitate, atât a autorităților și instituțiilor cu atribuții certe în acest domeniu, cât și cetățenilor, a comunității. Nu ajunge să fim doar *locuitori ai cetății*, ci, pentru a avea un sentiment al apartenenței locale și o identitate culturală, este necesară cunoașterea trecutului și a importanței conservării, protejării și promovării patrimoniului cultural local și național.

Noțiunea de patrimoniu național este un rezultat al gândirii post-revoluționare franceze, cetățeanul fiind, așadar, principalul beneficiar al valorilor materiale și spirituale moștenite de la predecesori. Cetățenii unei țări ar trebui să fie conștienți și mândri că fac parte dintr-o națiune cu un trecut și un patrimoniu și să-l protejeze. Iar protecția⁴ presupune un ansamblu de măsuri juridice, științifice, tehnice, administrative și financiare pentru prevenirea pierderii, distrugerii și degradării patrimoniului cultural, adică un proces continuu, care include următoarele activități:

- inventarierea și evidența bunurilor culturale;
- păstrarea și conservarea în condiții optime a bunurilor culturale;
- punerea în valoare sub una din formele: culturală, turistică, educațională;
- comunicare, informare și popularizare în scopul educării în spiritul respectului pentru patrimoniu.

Inițiativa celebrării unui an al patrimoniului cultural a venit să încurajeze, așadar, prețuirea patrimoniului cultural al Europei ca resursă comună, să sensibilizeze opinia publică cu privire la istoria și la valorile comune, să consolideze sentimentul de apartenență la un spațiu european comun. Patrimoniul cultural are o valoare universală pentru noi, ca membri ai comunităților, colectivităților și societăților. Patrimoniul cultural face parte din viața de zi cu zi, fiind prezent prin peisajele naturale, siturile arheologice, monumentele istorice, artefacte, tezaurul de tradiții, obiceiuri, meșteșuguri ș.a., adică în variantele sale patrimoniu natural, patrimoniu tangibil (imobil și mobil), patrimoniu intangibil sau imaterial

² <https://anuleuropean.patrimoniu.gov.ro/>, accesat la data de 27.10.2018.

³ Mircea Diaconu, vicepreședinte al Comisiei de cultură și educație CULT și raportor pentru Anul European al Patrimoniului Cultural 2018 în cadrul Parlamentului European.

⁴ Conf. Irina Oberländer-Târnoveanu, *Un Viitor pentru Trecut*, Ghid de bună practică pentru păstrarea patrimoniului cultural, București, Editura CIMEC, 2002, p. 9.

și patrimoniu digital.

Valorile, principiile și ideile integrate în patrimoniul cultural național și în cel european reprezintă o sursă transgenerațională de memorie, de identitate și dialog intercultural, o resursă colectivă preluată de la predecesori, ce se impune a fi conservată și gestionată durabil. Doar astfel ne putem asuma prezentul și putem clădi responsabil și durabil un viitor bazat pe respectul pentru trecut.

Elemente ale patrimoniului cultural imaterial

O problemă deosebit de actuală în peisajul cultural național o reprezintă salvagardarea patrimoniului cultural imaterial. Convenția pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial a fost adoptată în 17 octombrie 2003, la Paris, în cadrul Conferinței Generale a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), fiind concepută drept un tratat cu caracter juridic obligatoriu, care recunoaște rolul fundamental al patrimoniului spiritual din interiorul fiecărei culturi, concretizat în „tradiții și expresii orale, incluzând limba ca vector al patrimoniului cultural imaterial, artele spectacolului, practici sociale, ritualuri și evenimente festive, cunoștințe și practici referitoare la natură și univers, tehnici legate de meșteșuguri tradiționale”⁵. Convenția a intrat în vigoare în anul 2006 și a devenit, la scurt timp, una dintre cele mai populare convenții UNESCO, fiind ratificată de două treimi dintre Statele Membre. Odată cu adoptarea Legii nr. 410/2005 privind acceptarea Convenției pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial, adoptată la Paris, România devine Stat Parte la Convenția UNESCO 2003, pe care o ratifică un an mai târziu, la 20 ianuarie 2006.

Prin Legea nr. 26/ 2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial se fixează cadrul legislativ, fiind definiți următorii termeni:

„a) patrimoniu cultural imaterial – totalitatea practicilor, reprezentărilor, expresiilor, cunoștințelor, abilităților – împreună cu instrumentele, obiectele, artefactele și spațiile culturale asociate acestora – pe care comunitățile, grupurile sau, după caz, indivizii le recunosc ca parte integrantă a patrimoniului lor cultural;

b) expresii culturale tradiționale – forme de manifestare ale creativității umane cu exprimare materială, orală – forme de artă a cuvântului și expresii verbale tradiționale – forme de exprimare muzicală – cântece, dansuri, jocuri populare – forme de expresie sincretică – obiceiuri, ritualuri, sărbători, etnoiatrice, jocuri de copii și jocuri sportive tradiționale – forme ale creației populare în domeniul tehnic, precum și meșteșuguri ori tehnologii tradiționale;

c) tezaure umane vii – titlul onorific ce poate fi conferit acelor persoane care sunt recunoscute de către comunitate drept creatoare și transmițătoare de elemente ale unui domeniu al patrimoniului cultural imaterial, în forma și cu mijloacele tradiționale nealterate;

d) marca tradițională distinctivă – elementul specific de autenticitate al expresiei

---

⁵ *Convenția UNESCO pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial*, 2003, Art. 2.2.

culturale tradiționale pe care o definește ca fiind reprezentativă pentru un grup de creatori, interpreți ori meșteșugari tradiționali, păstrători sau transmițători ai elementelor patrimoniului cultural imaterial.”⁶

Lista reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității cuprinde⁷, până în prezent, 508 elemente, corespunzătoare pentru 122 de țări, România având incluse 7 elemente reprezentative. Ritualul **Călușului** reprezintă întâia nominalizare a României pentru includerea în patrimoniul imaterial UNESCO, acceptată în anul 2005 și înscrisă în 2008, obiceiul fiind cunoscut drept una dintre cele mai arhaice și expresive forme de manifestare a culturii tradiționale românești, un străvechi rit de fertilitate a pământului și fecunditate a turmelor. Călușul tezaurizează în structuri rituale consacrate, practici și convingeri de sorginte magică, cu un puternic caracter apotropaic și profilactic, asigurând sănătatea fizică și sufletească a omului.

Doina a reprezentat încă din cele mai vechi timpuri modalitatea românilor de a-și cânta trăirile cele mai profunde, considerată de Vasile Alecsandri „cea mai vie expresie a sufletului românesc”. La propunerea României, în data de 2 octombrie 2009, în cadrul reuniunii de la Abu Dhabi, Comitetul Interguvernamental de Protejare a Patrimoniului Cultural Imaterial UNESCO a decis includerea doinei în Patrimoniul Cultural Imaterial al Umanității.

Un al treilea element reprezentativ pentru România – **Tehnici legate de ceramica tradițională de Horezu** – a fost înscris în listă în cadrul celei de-a șaptea sesiuni a Comitetului Interguvernamental de Protejare a Patrimoniului Cultural Imaterial, care s-a desfășurat la Paris, în decembrie 2012, tehnicile, arta și cunoștințele asociate ceramicii de Horezu fiind considerate markeri simbolici pentru identitatea comunităților de olari din localitățile Horezu și Olari⁸.

Obiceiul **colindatului de ceată bărbătească în România și Republica Moldova** a fost înscris de UNESCO în Lista reprezentativă a Patrimoniului Cultural Intangibil al Umanității, la cea de-a opta sesiune interguvernamentală care s-a desfășurat la Baku, în Azerbaidjan. Practicat pe întreg teritoriul României și Republicii Moldova, ritualul colindatului are un bogat substrat precreeștin, peste care s-a suprapus mesajul creștin, anunțând nașterea Mântuitorului și sărbătorile de iarnă. Obiceiul colindatului reprezintă, în primul rând, un ritual spectaculos, dar și o formă de păstrare a identității sociale, ce conduce la coeziune, armonie și solidaritate între comunități.

Practicat în zona centrală, în vestul și nord-vestul României, **jocul fecioresc** este primul dans din ciclul de joc tradițional, având un scop inițiativ, modalitatea tradițională de celebrare a bărbăției tinerilor din comunitate și de afirmare a statutului social. În 2015, la Windhoek, în Namibia, Comitetul Interguvernamental de Protejare a Patrimoniului Cultural Imaterial UNESCO a decis includerea feciorescului în Patrimoniul Cultural

---

⁶ Legea nr. 26 din 29 februarie 2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial, art. 2.

⁷ <https://ich.unesco.org/en/lists>, accesat la data de 1.06.2019.

⁸ [https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country\[\]=00182&multinational=3&display1=inscriptionID#tabs](https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country[]=00182&multinational=3&display1=inscriptionID#tabs), accesat la data de 1.06.2019.

Imaterial al Umanității.

La propunerea României și Republicii Moldova, la 1 decembrie 2016, în Etiopia, tradiția românească a țesutului covoarelor – **Tehnicile tradiționale de realizare a scoarței (covoarelor) în România și Republica Moldova** – a fost introdusă în Lista Patrimoniului Cultural Imaterial UNESCO, fiind considerată „o expresie a creativității, identității și coeziunii sociale”⁹ și îmbogățind, astfel, lista reprezentativă a elementelor de patrimoniu cultural intangibil românesc.

Comitetul Interguvernamental al UNESCO pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial a votat la Jeju, în Republica Coreea, la 6 decembrie 2017, înscrierea **Mărțișorului** – dosar multinațional coordonat de România și elaborat împreună cu Republica Moldova, Republica Macedonia și Republica Bulgaria – în Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității, experții fiind convinși de valoarea universală incontestabilă a **practicilor culturale asociate zilei de 1 Martie** și de rolul pe care îl au în îmbogățirea tezaurului cultural mondial și a creativității umane.¹⁰

De asemenea, la nivel național un aspect deosebit de important îl constituie **programul Tezaure Umane Vii**, persoanele care poartă acest onorant titlu fiind adevărate modele în propriile lor comunități, respectate pentru meșteșugul pe care-l practică și, în special, datorită eforturilor de a transmite această moștenire generațiilor viitoare. Acest program reprezintă una dintre inițiativele UNESCO privind salvagardarea, păstrarea și transmiterea patrimoniului cultural imaterial, scopul programului fiind acela de a încuraja statele membre să adopte măsuri prin care păstrătorii, performerii și transmițătorii anumitor elemente de patrimoniu cultural imaterial să beneficieze de o recunoaștere și de o vizibilitate adecvate în rândul comunităților din care fac parte, al specialiștilor și al publicului larg. De asemenea, programul urmărește identificarea acelor persoane care, făcând dovada caracterului excepțional al performării în domeniul pentru care se depune candidatura, sunt capabile să transmită un anumit element de patrimoniu imaterial, contribuind astfel la asigurarea viabilității acestuia. Odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial, țara noastră își asumă, în calitate de stat membru al Convenției UNESCO pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, elaborarea și punerea în aplicare a Programului Tezaure Umane Vii. Din anul 2010 până în prezent, în România au fost acordate titluri onorifice Tezaur Uman Viu de recunoaștere a unor modele din comunitățile tradiționale, unul dintre ele aparținând mătușii Floare Finta, la propunerea Casei Orășenești de Cultură Negrești-Oaș și a întregii comunități oșenești, care o recunoaște ca și creator popular și promotor al zonei. Tezaururile Umane Vii ale României, pentru perioada 2010-2013, sunt¹¹: Maria Deac Poenaru (meșteșugar – icoane pictate pe sticlă, Laz, com. Săsciori, județul Alba), Dumitru Sofonea (meșteșugar – cojocărit, Drăguș, județul Brașov), Nicolae Veleanu (vătaf de călușari, Giurgiuța, județul Dolj), Barkó Etelca (meșteșugar – ouă

⁹ Idem.

¹⁰ Idem.

¹¹ <https://identitateromaneasca.ro/tezaur-uman-viu/item/262-titluri-onorifice-tezaur-uman-viu-acordate-in-perioada-2010-2013>, accesat la 1.06.2019.

încondeiate, Săcele, județul Brașov), Augustin Páll (meșteșugar – olărit, Corund, județul Harghita), Constantin Perța (meșteșugar – prelucrarea lemnului, Ceru Băcăinți, județul Alba), Olivia Tima (meșteșugar – țesut, Sălciua, județul Alba), Vasile Ghica (rapsod popular, Călărașii Vechi, județul Călărași), Nicolae Pițiș (rapsod popular, Lăpușul Românesc, județul Maramureș), Valer Burzo (rapsod popular, Suciul de Sus, județul Maramureș), Adela Petre (meșteșugar – țesut, Buzău, județul Buzău), Floare Finta (meșteșugar – costume și podoabe populare, Negrești-Oaș, județul Satu Mare), Vasile Soporan (rapsod popular, Frata, județul Cluj), Pera Bulz (taragotist, Vața de Jos, județul Hunedoara), Nicolae Muntean (meșteșugar – iconar, Vinerea, județul Alba), Nicodim Gligor (meșteșugar – prelucrarea tradițională a lemnului, Vidra, județul Alba), Ioan Oancea (meșteșugar – lădar, Budureasa, județul Bihor), Gheorghe Rada (interpret popular și constructor viori cu goarnă, Pomezeeu, județul Bihor), Amelia Papazissu (meșteșugar – țesătoare în păr de capră și lână, Vintilă Vodă, județul Buzău), Mircea Micu (meșteșugar – constructor de instrumente muzicale – cimpoi și buciom, Sărulești, județul Buzău), Țuli Carol, Covaci Băbuț, Covaci Alexandru, Bumb Cornel (interpreți populari, membri ai grupului Trio Transilvan Zorile, Mociu, județul Cluj), Constantin Curecheriu (meșteșugar – creator de măști populare – Sticlăria, Scobinți, județul Iași), Dumitru Ifrim (meșteșugar – olar, Schitu Stavnic, Voinești, județul Iași), Domnica Trop (interpret popular, Isverna, județul Mehedinți), Silvia Tecoanță (meșteșugar – țesătoare, Alțâna, județul Sibiu), Dorin Cocârță (dansator popular, Fundu Moldovei, județul Suceava), Felicia Cuciureanu (horitoare, Bilca, județul Suceava), Nicolae Purcărea (meșteșugar – prelucrarea tradițională a lemnului – Scheii Brașovului, județul Brașov), Vasile Ungureanu (interpret popular instrumente pastorale tradiționale, Mălini, județul Suceava), completate¹² de Mariana Gliogor (tulnicăreasă, Câmpeni, județul Alba), Teodora Purja (rapsod popular, Agrieș, județul Bistrița-Năsăud), Moise Gavra (meșteșugar – cojocar, Vărzarii de Jos, județul Bihor), Șerban Terțiu (meșteșugar – măști tradiționale, Chircari, județul Vrancea), Szoke Tiber (meșteșugar – dogar, Harale, județul Covasna), Pavel Caba (meșteșugar – prelucrarea lemnului, Nereju, județul Vrancea), Nicolae Vădan (meșteșugar – constructor de instrumente muzicale din lemn, Cluj-Napoca, județul Cluj), Anica Fichioș (meșteșugar în prelucrarea fibrelor și firelor textile, Oituz, județul Bacău), Iosif Iepure (păstrător al obiceiului „Junii din Scheii Brașovului”, Brașov, județul Brașov), Mircea Lac (meșteșugar în prelucrarea lemnului și metalului, Deva, Hunedoara), Constantin Nițu (meșter în realizarea țesăturilor și cusăturilor, Conrățelu, județul Olt), Rafla Moldovan (rapsod popular, Idicel Pădure, județul Mureș), Gheorghe Tănase (meșteșugar în prelucrarea lemnului, Corbu, județul Olt), Augustin Pal (meșteșugar – ceramică, Corund, județul Harghita).

Conform legislației naționale, titlul *Tezaur Uman Viu* poate fi acordat acelor persoane care îndeplinesc, cumulativ, următoarele:

„Art. 1 - (1) Titlul de *Tezaur Uman Viu* este titlul onorific ce poate fi conferit acelor persoane care sunt recunoscute de către comunitate drept creatoare și transmițătoare de

¹² <https://www.agerpres.ro/cultura-media/2019/03/01/mestieri-si-rapsozi-populari-premiati-la-gala-tezaure-umane-vii-267183>, accesat la data de 1.06.2019.

elemente ale unui domeniu al patrimoniului cultural imaterial, în forma și cu mijloacele tradiționale nealterate.

(2) Titlul de *Tezaur Uman Viu* este viager, personal și netransmisibil și se acordă de către Comisia națională pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial.

Art. 4 (1) Persoana candidată la titlul de *Tezaur Uman Viu* trebuie să îndeplinească, simultan, calitățile de purtător, păstrător, creator de patrimoniu imaterial și performer capabil să transmită modele culturale tradiționale și să fie recunoscută atât de comunitatea de purtători, cât și de comunitatea științifică.

(2) Persoana candidată la titlul de *Tezaur Uman Viu* trebuie să facă dovada caracterului excepțional al performării în domeniul pentru care se depune candidatura.

(3) La titlul de *Tezaur Uman Viu* nu pot candida persoane care au urmat o formă de învățământ vocațional.”¹³

Țara Oașului și modalități de salvagardare a patrimoniului cultural imaterial

Țara Oașului este încadrată din punct de vedere administrativ în județul Satu Mare, în actuala regiune de dezvoltare nord-vest, identificându-se cu zona etnografică omonimă. După cel de-al Doilea Război Mondial, o serie de studii etnografice, folclorice, istorice, geografice au considerat Țara Oașului strict teritoriul corespunzător bazinului superior al râului Tur, excluzând din cadrul regiunii unele localități considerate ca făcând parte din Ugocea românească. Constituirea comitatelor Sătmar și Ugocea, în secolul al XIII-lea, reprezintă cauza principală a divizării Țării Oașului¹⁴. Astfel, partea de nord-vest aparținea Comitatului Ugocea, cu reședința la Seleușul Mare (magh. Nagy Szollos; în prezent ucr. Vinogradovo), partea de sud-vest fiind inclusă în Comitatul Sătmar, cu reședința la Satu Mare (Zathmar). Până la începutul secolului al XX-lea cele două subregiuni au funcționat în unități administrativ-teritoriale diferite, partea nordică gravitând în jurul culoarului Tisei, iar cea sudică în jurul culoarului Someșului. Din anul 1918, după Marea Unire, ambele regiuni aparțin județului Satu Mare, iar pentru o perioadă (1950-1968) au fost integrate în regiunea Maramureș. Însă, în ciuda faptului că au aparținut unor sisteme administrativ-teritoriale diferite, în aceste două regiuni s-a dezvoltat și conservat o singură comunitate – oșenească.

Păstrători ai unor valori etno-culturale, oșenii au reușit să transmită din generație în generație ceea ce are mai de preț un popor: graiul, portul, credințele, datinile și obiceiurile strămoșești. Țara Oașului este o zonă etnografică, un spațiu în spațiu, caracterizat printr-o multitudine de elemente care-i conferă originalitatea și unicitate. Individualitatea zonei e dată în primul rând de oamenii săi, mândri, dârji, dar și de anumite elemente ale

---

¹³ Ordin nr. 2491 din 27.11.2009 pentru aprobarea Regulamentului de acordare a titlului de Tezaur Uman Viu.

¹⁴ Marin Ilieș, *Țara Oașului. Studiu de geografie regională*, Presa Universitară Clujeană, 2006, pp. 21-22.

patrimoniului cultural material și imaterial care definesc acest spațiu etnografic.

În ceea ce privește salvagardarea patrimoniului cultural imaterial al Țării Oașului, s-au derulat importante proiecte care au vizat tocmai păstrarea, conservarea și valorizarea elementelor de patrimoniu cultural imaterial care caracterizează acest spațiu etno-cultural. Astfel, Casa Orășenească de Cultură Negrești-Oaș, instituție publică de cultură, subordonată Consiliului local Negrești-Oaș, așezământ cultural, care „își desfășoară activitatea, în principal, pe bază de programe și proiecte elaborate de conducerea acestuia, în concordanță cu strategiile culturale și educativ-formative stabilite de autoritățile sau de instituțiile în subordinea cărora funcționează”¹⁵ a inițiat un amplu program de salvagardare a patrimoniului cultural local, intitulat sugestiv „Redescoperirea tradiției în Țara Oașului” și concretizat în implementarea unor proiecte, precum:

„Țara Oașului – între tradiție și inovație”, proiect finanțat din subvenții de la bugetul local, respectiv prin Programul anual pentru acordarea de finanțări nerambursabile, domeniul cultură, din bugetul propriu al județului Satu Mare, având activități precum: cercetare etnologică de teren, cu implicarea studenților etnologi de la Centrul Universitar Nord Baia Mare, publicarea unor articole din domeniul patrimoniului etnologic și al memoriei culturale, realizarea revistei „Țara Oașului – între tradiție și inovație”, ISSN 1842-8363, cu apariție anuală, o continuare a publicației de interes regional Țara Oașului, apărută în martie 1925, sub coordonarea lui Iacob Gherman din Bicsad-Băi, cu sprijinul omului de cultură Dariu Pop.

„Festivalul Patrimoniului Culinar Carpatic Regional” - România, 2012, organizat în cadrul proiectului „Rețeaua Patrimoniului Culinar Carpatic”, în parteneriat cu Asociația de Turism din Ivano-Frankivsk, Consiliul local Ivano-Frankivsk din Ucraina, Asociația EcoLogic, județul Maramureș, Camera de Comerț și Industrie din Slovacia și Asociația Szamos-bazár din Ungaria, proiect finanțat în cadrul Programului Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine ENPI CBC 2007-2013, având număr de referință HUSKROUA/1001/73. Obiectivul general al proiectului l-a reprezentat întărirea coeziunii sociale și economice în regiunea de graniță, presupunând intensificarea colaborării comunităților locale și a actorilor economici din zona de frontieră în scopul de a îmbunătăți promovarea regională a regiunii Satu Mare-Szatmár. Propunând o gamă de activități care vizau dezvoltarea turismului, prezentarea tradițiilor și obiceiurilor meșteșugărești și a gastronomiei locale, elaborarea de materiale de promovare, proiectul a urmărit dezvoltarea unor activități specifice de cooperare în afaceri legate de turism.

„Țara Oașului – spațiu folcloric” este un proiect finanțat, anual, din subvenții de la bugetul local, respectiv prin Programul anual pentru acordarea de finanțări nerambursabile, domeniul cultură, din bugetul propriu al județului Satu Mare. Obiectivele și activitățile proiectului vizau reînființarea Ansamblului Folcloric „Oașul” al Casei Orășenești de Cultură Negrești-Oaș, susținerea activității artistice a tinerilor interpreți din Oaș, susținerea meșteșugarilor, artizanilor și a creatorilor populari, promovarea Țării Oașului prin filme

---

¹⁵ OUG nr. 118/ 2006, privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale, Art. 4(1).

documentare, realizarea unei arhive digitale cuprinzând materiale audio-video reprezentative pentru Țara Oașului.

„Zestrea Oașului. Festivalul datinilor și obiceiurilor de iarnă” este un proiect, desfășurat anual, finanțat din subvenții de la bugetul local, prin Programul anual pentru acordarea de finanțări nerambursabile, domeniul cultură, din bugetul propriu al județului Satu Mare sau prin parteneriate între Autoritatea Națională pentru Turism și Primăria orașului Negrești Oaș, respectiv, Casa Orașenească de Cultură Negrești-Oaș. Manifestarea a căpătat amploare, recunoaștere și valoare pe parcursul celor 20 de ani de existență, organizatorii propunându-și să crească gradul de implicare a copiilor/ tinerilor, și nu numai, în activități privind păstrarea și conservarea tradiției populare și, totodată, să încerce o promovare „altfel” a acestor tradiții, a potențialului turistic al zonei, contribuind astfel și la îmbunătățirea imaginii de țară și la creșterea atractivității turistice. De asemenea, în ultimii ani, mai ales ca și consecință a includerii obiceiului colindatului în Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Intangibil al Umanității, festivalul a contribuit considerabil la educarea publicului în vederea salvării elementului de patrimoniu cultural imaterial colindatul de ceată bărbătească, prin implicarea unui juriu de specialitate format din etnologi și etnomuzicologi de prestigiu.

Un alt proiect deosebit de relevant, în același sens al salvării patrimoniului cultural imaterial al județului Satu Mare, îl reprezintă realizarea „Strategiei de dezvoltare a resurselor umane în domeniul meșteșugurilor în județul Satu Mare, în perioada 2014-2016”, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013, Axa prioritară 5 „Promovarea măsurilor active de ocupare”, Domeniul major de intervenție 5.2 „Promovarea sustenabilității pe termen lung a zonelor rurale în ceea ce privește dezvoltarea resurselor umane și ocuparea forței de muncă”, Proiect: „Dezvoltarea resurselor umane din mediul rural în județul Satu Mare în domeniul meșteșugurilor și turismului, POSDRU/110/5.2/G/88754”.

Obiectivul general al proiectului l-a constituit „îmbunătățirea calității forței de muncă corelată cu nevoile pieței muncii, cerințele de competitivitate și de dezvoltare durabilă, reducerea agriculturii de subzistență, dezvoltarea spiritului antreprenorial, îmbunătățirea ocupabilității în sectorul meșteșugăresc și în cadrul altor sectoare non-agricole în zona rurală a județului Satu-Mare (regiunea Nord-Vest), în vederea creșterii calității vieții în mediul rural”, scopul constând în „stabilirea principalele măsuri și acțiuni care să contribuie la o mai bună definire a sectorului meșteșugăresc, crearea premiselor dezvoltării coerente și solide a acestuia, promovarea intereselor meșteșugarilor și creșterea calității ofertei de bunuri și servicii meșteșugărești, asigurarea unor resurse umane competente pe piața muncii, stimularea meșteșugurilor, practicarea independentă a unor meșteșuguri ca activități lucrative stabile, generarea de oportunități de ocupare în județul Satu Mare”. De asemenea, această strategie locală a constituit un real „suport pentru elaborarea și implementarea atât a strategiilor de dezvoltare locală, regională sau sectorială, cât și a strategiilor integrate pentru dezvoltarea inițiativelor locale în zonele rurale, care să genereze diversitate în economia locală și noi locuri de muncă în zonele rurale, în sectoarele non-agricole în județul

Satu Mare”, elemente importante fiind preluate și replicate în alte strategii zonale și locale.¹⁶

Astfel, la nivelul zonei etno-geografice Țara Oașului, prin implicarea Grupului de Acțiune Locală Țara Oașului, a unităților administrativ-teritoriale, a instituțiilor de cultură și a altor actanți cu atribuții în ceea ce privește patrimoniul cultural imaterial, au fost vizate următoarele:

- identificarea, documentarea, cercetarea și inventarierea diverselor elemente ale patrimoniului cultural imaterial și integrarea acestora într-un sistem de vizitare local/județean/ regional;

- punerea în valoare a patrimoniului cultural imaterial prin susținerea programelor și a proiectelor care promovează elementele patrimoniului cultural imaterial,

- stimularea inițiativelor comunitare de revitalizare a manifestărilor de viață tradițională, organizarea, în contexte culturale adecvate, a unor dialoguri cu creatorii populari, pentru a cunoaște problemele cu care se confruntă, cât și pentru informarea lor cu privire la tendințele în domeniu;

- dezvoltarea de parteneriate între instituțiile de cultură/așezăminte culturale, organizații neguvernamentale culturale, instituții de învățământ în vederea dezvoltării unor proiecte ce vizează educația despre și pentru patrimoniul cultural.¹⁷

Referitor la înscrierea în Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității a obiceiului colindatului în ceată bărbătească și a jocului feciorilor din Țara Oașului (roata feciorilor), cercetările de teren întreprinse de cercetătorii Institutului „Arhiva de Folclor a Academiei Române” din Cluj-Napoca au beneficiat de sprijinul specialiștilor din cadrul instituțiilor de cultură din orașul Negrești-Oaș și al comunităților din Bixad și Negrești-Oaș.

În ceea ce privește programul Tezaur Umane Vii, doamna Finta Floare – mătușa Fintșie cum e cunoscută în Oaș, născută în localitatea Negrești-Oaș, la data de 2 iulie 1933, domiciliată în orașul Negrești-Oaș – recunoscută ca *tămăduitoare*, dar și ca o persoană *preocupată de păstrarea tradițiilor Țării Oașului*, de confecționarea costumelor oșenești și a podoabelor tradiționale, a fost considerată reprezentativă pentru comunitatea oșenească și propusă pentru acordarea titlului. Propunerea de candidatură realizată de conducerea Casei Orășenești de Cultură Negrești-Oaș, care a fost înaintată Comisiei Naționale pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, a cuprins următoarele, conform prevederilor legale: recomandare din partea comunității, referat întocmit de către un specialist în domeniile patrimoniului cultural imaterial, notă biografică, conform regulamentului, eșantioane care să demonstreze activitatea persoanei candidate la titlu, declarație pe proprie răspundere privind veridicitatea informațiilor cuprinse în nota biografică, acordul în scris al persoanei propuse. Iar în luna noiembrie 2012, în cadrul galei festive organizate de Ministrul Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național, în colaborare cu Televiziunea Română, Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale și

¹⁶ *Strategia de dezvoltare a resurselor umane în domeniul meșteșugurilor în județul Satu Mare, în perioada 2014-2016*, p. 3.

¹⁷ *Idem*, p. 13.

Muzeul Național al Țăranului Român, doamna Floare Finta a fost premiată, conferindu-i-se titlul Tezaur Uman Viu, alături de alte 12 persoane purtătoare, păstrătoare, creatoare de patrimoniu cultural imaterial. Ulterior, în noiembrie 2015, în cadrul galei festive organizate de Președinția României, Tezaurului Uman Viu Floare Finta i-au fost conferite diploma și medalia *Meritul cultural*, clasa a III-a, ca recunoaștere a activității culturale marcante desfășurată în Țara Oașului.

Considerăm absolut necesară implicarea specialiștilor din cadrul instituțiilor publice de cultură în activități de salvagardare a patrimoniului cultural, dar, deopotrivă, sensibilizarea și responsabilizarea comunităților în prezervarea, conservarea patrimoniului cultural și transmiterea lui generațiilor viitoare, toate acestea în acord cu politicile publice și cu strategiile de dezvoltare în domeniul culturii. Doar protejând, asumat, patrimoniul cultural vom putea transmite resursa culturală către generațiile viitoare, în forma sa autentică și nealterată, fundamentală pentru o dezvoltare durabilă.

Bibliografie

Ilieș, Marin, *Țara Oașului. Studiu de geografie regională*, Presa Universitară Clujeană, 2006.

Ispas, Sabina, *Cultură orală și informație transculturală*, București, Editura Academiei Române, 2003.

Mușlea, Ion, *Cercetări folklorice în Țara Oașului*, Extras din „Anuarul Arhivei de Folklor” I, Cluj, Editura Cartea Românească, 1932.

Oberländer-Târnoveanu, Irina, *Un Viitor pentru Trecut*, Ghid de bună practică pentru păstrarea patrimoniului cultural, București, Editura CIMEC, 2002.

Opriș, Ioan, *Ocrotirea patrimoniului cultural. Tradiții, destin, valoare*, Editura Meridian, București, 1986.

*** *Patrimoniul cultural imaterial din România*, vol. I-II, coord. Sabina Ispas, București, 2009-2013.

*** *Patrimoniul cultural al României: Transilvania*, Institutul Cultural Român, Centrul de Studii Transilvane, coord. Ioan-Aurel Pop, Marius Porumb, Cluj-Napoca, 2004.

Scurtu, Vasile, *Cercetări folklorice în Ugocea românească (jud. Satu-Mare)*, în „Extras din Anuarul Arhivei de Folklor”, No. VI, București, 1942.

*** Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, *Spre o abordare integrată a patrimoniului cultural european*, COM/2018/267 final.

Convenția privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural.

Legea nr. 311/2003 a muzeelor și colecțiilor publice.

Legea nr. 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial.

Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil.

Legea nr. 422/2001, republicată, privind protejarea monumentelor istorice.

Ordin nr. 2491 din 27.11.2009 pentru aprobarea Regulamentului de acordare a titlului de Tezaur Uman Viu.

Strategia de dezvoltare a resurselor umane în domeniul meșteșugurilor în județul Satu Mare, în perioada 2014-2016.

Tezele prealabile ale Codului Patrimoniului Cultural.

<https://www.agerpres.ro/cultura-media/2019/03/01/mesteri-si-rapsozi-populari-premiati-la-gala-tezaure-umane-vii—267183>

<https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0477&from=ro>

<https://ich.unesco.org/en/list>

[https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country\[\]=00182&multinational=3&display1=inscriptionID#tabs](https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country[]=00182&multinational=3&display1=inscriptionID#tabs)

<https://identitateromaneasca.ro/tezaur-uman-viu/item/262-titluri-onorifice-tezaur-uman-viu-acordate-in-perioada-2010-2013>